

Växjö kommuns yttrande över Remiss av Rapporten Demokratis skattkammare - Förslag till en nationell biblioteksstrategi, Ku2019/00550/KO

Växjö kommun tillstyrker förslagen i remissen och lämnar nedanstående synpunkter:

Sammanfattning

Vi ser med förhoppning på att biblioteksverksamheten i Sverige ska stärkas med en nationell strategi och därmed ytterligare ta steg mot att nå visionen bibliotek för alla. Nationella satsningar att stärka Sveriges bibliotek är nödvändiga för en gynnsam och mer likvärdig biblioteksverksamhet.

Vi anser att det är viktigt med en gemensam nationell biblioteksmyndighet och att den får ett tydligt uppdrag vad gäller gemensamma bibliotekstjänster, som till exempel digitala tjänster, katalog, upphandling av e-böcker, depåbibliotek och lånecentraler. Att myndigheten får ett omfattande ansvar för detta är en förutsättning för att kunna erbjuda likvärdig biblioteksservice i hela landet. Vi vidhåller dock vikten av att biblioteksutveckling, framför allt för folkbibliotekens del, också måste ske i nära samverkan med lokal-samhället och huvudman.

Bibliotekens demokratiska uppdrag är av största värde. Vi ställer oss positiva till förslaget att förstärka bibliotekets demokratiuppdrag genom att erbjuda litteratur och information i alla format samt att arbeta aktivt med medie- och informationskunnighet (MIK). En annan viktig del av demokratiuppdraget är att förstärka biblioteken som lågintensiva mötesplatser. Biblioteken ska vara en plats för alla i samhället där man kan få tillgång till opartisk och pålitlig information. För att klara detta viktiga samhällsuppdrag behövs både resurser och kompetensutveckling.

Vi ser att biblioteken fyller en viktig funktion för att kunna uppnå flera av de mål som är uppsatta i Agenda 2030.

Agenda 2030

Biblioteken kommer att spela en viktig roll i det nationella arbetet med att uppnå flera av målen i Agenda 2030. Hösten 2019 kommer beslut om ett hållbarhetsprogram för Växjö kommun – Hållbara Växjö 2030 – att tas. I och med detta kommer biblioteken i Växjö kommun vara en viktig aktör i hållbarhetsarbetet på kommunal nivå. Inte minst när det gäller mål kopplade till kunskap, livslångt lärande och utbildning, hälsa och välbefinnande, jämlikhet och jämställdhet, trygghet och samhällsgemenskap.

Demokrati

Det är positivt med en nationell funktion för mångspråk, för dem med annat modersmål än svenska, och minoritetsspråk. Dock är det viktigt att Internationella biblioteket utvecklas och att dess uppdrag som lånecentral förstärks. Här bör även finnas konsultativt stöd för mångspråksfrågor och mångkulturella frågor samt stöd för medieutgivning, gärna i digital form.

För att stärka barnverksamhet behövs inte fler uppföljningar, snarare behövs andra incitament såsom nationella stödfunktioner för barn- och ungdomslitteratur och för barn- och ungdomskultur.

Samhällets öppna rum

Vi anser att bibliotekens uppdrag kring att arbeta med integration, inkludering och de prioriterade målgrupperna är centralt. Biblioteken ska ha en aktiv roll i att överbrygga den digitala klyftan och erbjuda kostnadsfri tillgång till datorer och kompetenshöjande insatser för invånarna så att alla erbjuds möjlighet att bli digitalt delaktiga, vilket kräver resurser och kompetens.

Biblioteken ska vara fria, oberoende rum för möten och alla invånare ska kunna använda dem. De ska också vara en trygg och välkomnande plats för barn där barnperspektivet och barns perspektiv beaktas. Platsen som sådan samt en bredd av verksamheter kopplade till bibliotekens kärnuppdrag för kunskaps- och litteraturförmedling bidrar till att främja människors psykiska och social hälsa.

Läsning

Läskunnighet och läsförståelse är grunden för ett demokratiskt samhälle likvärdigt som det är viktigt för livskvalitet och för god psykisk och social hälsa. I detta sammanhang kan vikten av relevanta bibliotek och kompetent personal inte nog understrykas. Biblioteken spelar en betydande roll för att genom läsfrämjande insatser förstärka och möjliggöra läsförmågan hos invånarna och minska klyftorna mellan dem som läser och dem som inte gör det. Genom att arbeta med litteraturen i centrum och utifrån olika metoder, som att erbjuda litteratur i alla format och erbjuda kompensatoriska läshjälpmiddel vid behov, kan biblioteken nå invånare med olika behov. I läsdelegationen (SOU 2018:57) lyfts att ansvaret för barn och ungas läsning är hela samhällets ansvar. Folkbiblioteken har en betydande uppgift att främja barn och ungas fria läsning, särskilt viktigt är de insatser som görs för de riktigt små barnens språkutveckling.

Lärande

Både i bibliotekslagen och den nationella strategin lyfts det viktiga uppdraget att stärka människors medie- och informationskunnighet (MIK). Bibliotekens verksamhet kring MIK behöver ständigt utvecklas och det krävs resurser i form av relevant teknik och kompetent personal. Detta är också en väldigt viktig del av bibliotekens demokratiska uppdrag. I en värld där nyheter och information finns tillgänglig överallt och sprids snabbt har biblioteken en betydande roll för att hjälpa människor att värdera och granska information, inte minst i krissituationer.

Skolan behöver en utbyggd, välfinansierad och med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet. Det krävs ökad tillgång till utbildade skolbibliotekarier, bättre samverkan med ledning och lärare. Rektors kunskaper i hur skolbiblioteksfunktionen kan integreras med den pedagogiska verksamheten behöver stärkas. Samarbete mellan pedagoger i förskolan och bibliotekarier är av största vikt. Det är positivt att det lyfts fram så tydligt i den nationella strategin.

Forskning

Öppen tillgång till vetenskapligt material är av högsta vikt. När forskningsresultat tillgängliggörs kan även folkbibliotek verka som utbildningsbibliotek för alla grupper i samhället.

Växjö stiftsbibliotek är ett av fem stiftsbibliotek i Sverige och är en avdelning inom Växjö stadsbibliotek. Stiftsbibliotekets samlingar, som har byggts upp från 1600-talet och framåt, omfattar ca 100 000 verk, varav ca 1600 handskrifter. Samlingarna är unika och av stort kulturhistoriskt värde och används av forskare i Sverige och internationellt, studenter och allmänheten.

En nationell strategi för bevarande av kulturarv som innebär nationella insatser och lösningar för att beskriva, katalogisera, digitalisera, lagra och tillhandahålla material är nödvändig. Digitalisering skulle öka tillgängligheten för användarna då det unika materialet i samlingarna inte lånas ut. Digitalisering skulle också gynna forskare både nationellt och internationellt, men även allmänheten då stora delar av materialet har lokal anknytning. Det är nödvändigt med en gemensam nationell digital plattform för stiftsbibliotek och specialbibliotek för att göra materialet mer tillgängligt och lätt för användarna att hitta.

Nationella digitala tjänster

En nationell biblioteksmyndighet bör ansvara för att det byggs gemensamma nationella digitala bibliotekstjänster som anpassas för olika målgrupper. Den nationella biblioteksmyndigheten måste se till hela biblioteksväsendet och stötta alla delar lika mycket samt driva utvecklingsfrågor för hela sektorn oavsett vilken sorts bibliotek det gäller. Uppdraget ska avse hela landet, små kommuner likväl som stora samt biblioteksverksamhet i både glesbygd och storstadsområden. Myndigheten måste också arbeta för ett ökat samarbete mellan de olika biblioteksformerna.

Då biblioteken i landet resursmässigt skiljer sig åt kan ett nationellt finansierat innehåll och infrastruktur kring kompetensutveckling ge många synergieffekter. Biblioteksverksamheten skulle därmed ha bättre förutsättningar att bli mer likvärdig. Digitalt först utgör ett gott exempel på en gemensam nationell struktur för kompetensutveckling när det gäller folkbiblioteken och är avgörande för att MIK-uppdraget ska utvecklas och stärkas.

Nationell samordning och finansiering av e-boksupphandling är av yttersta vikt. Detta är inget som varje kommun eller region har möjlighet att göra på egen hand utan det måste tas ett nationellt grepp i den här frågan. Gemensam drift och

standardisering ökar effektivitet och sänker kostnader. En nationell myndighet behöver också säkerställa att vårt litterära arv i alla format digitaliseras och blir tillgängligt för alla under hållbara former.

Gemensam infrastruktur

Den nationella myndigheten bör ansvara för att utveckla Libris och öka samarbetet kring metadata så att alla bibliotek kan erbjuda likvärdig service. Myndigheten bör även ansvara för gemensamma bibliotekstjänster, gemensamma tekniska lösningar samt gemensam kompletterande medieförsörjning, gärna med hjälp av digitala lösningar. Lånecentralerna bör förstärkas och utvecklas och även ha en konsultativ roll.

Ytterligare aspekter på fördelar med gemensam infrastruktur är digitala bibliotekstjänster som är anpassade för olika målgrupper. De digitala tjänsterna bör vara tillgängliga utifrån användarnas behov, enkla att använda och självinstruerande.

De sex föreslagna reformerna

Genomförandet av de sex reformförslagen kräver fortsatt dialog med berörda parter. Det är viktigt att reformerna resurssätts realistiskt så att biblioteken får de rätta förutsättningarna.

Vi anser att det finns ett fortsatt behov av stärkta bibliotekspengar i folkbibliotekssektorn då de möjliggör ett strategiskt utvecklingsarbete. Folkbibliotekssektorn är eftersatt på många områden och de lokala förutsättningarna ser olika ut vilket kräver olika prioriteringar av vad som måste stärkas för att folkbiblioteken ska kunna fullfölja de uppdrag som finns i bibliotekslagen.

Vi ställer oss reserverade till förslaget Stärkt nationell struktur för kompetensutveckling inom biblioteksväsendet. Istället för lägga resurser på att inrätta ett Bibliotekens oberoende forskningsinstitut (Bofi) bör man förstärka de lärosäten som idag bedriver biblioteks- och informationsvetenskapsutbildning så att dessa även kan arbeta med lämplig vidareutbildning.

Konsekvensanalys

Med en nationell biblioteksstrategi ser vi möjligheter för en gynnsam och mer likvärdig biblioteksverksamhet som också har betydelse för Växjö bibliotek. Strategin stärker bibliotekets viktiga roll i samhället med att främja demokratin och vara en öppen plats för alla. Att strategin dessutom lyfter bibliotekens betydelse i arbetet med att uppnå flera av målen i Agenda 2030 stärker Växjö biblioteks roll i Växjö kommuns hållbarhetsarbete